

Oplæg ved øhøringen på Christiansborg 26. marts 2014

"Hvor findes de nye øboere, og hvad skal de leve af?" v/Kirsten Sydendal, Fejø

Jeg hedder Kirsten Sydendal og kommer fra Fejø, hvor jeg er født og opvokset. Jeg rejste ud som 15-årig, og som 27-årig vendte jeg hjem og overtog mit barndomshjem sammen med min mand.

Jeg skal i dag tale om hvem fremtidens øboere er, og hvad der skal til for, at der fortsat flytter folk til øerne.

Hvad er udfordringen?

På denne graf kan vi se udfordringen. Befolkningstallet daler, og det gælder for stort set alle øer. Og som I kan se her, er antallet af ejendomssalg også faldet. Der er flere årsager. Først og fremmest er det naturligvis urbanisering, som er fremherskende overalt i verden.

En anden årsag er økommunerne. Det burde jo være som det ser ud på billedet. Den beskyttende moderkommune, der breder sine vinger ud over de små øbatteringer. Men de fleste økommuner i Danmark er udkants- eller yderkommuner, og de har nogle svære år. Det påvirker selvfølgelig øerne. SKIFT

Fejø hører under Lolland, som er under et hårdt økonomisk pres, og befolkningstallet falder også her. Lolland er en af Danmarks mest udfordrede kommuner. I kommunens planstrategi står der, at **Lolland Kommune hverken bliver værre eller bedre af færre indbyggere**. Jeg ved godt, hvorfor de skriver sådan, og måske er løbet kørt på fastlandet. Det mener vi bare ikke, det er på øerne.

Som overskrifterne viser det her, bruger vi på Fejø meget tid på at kæmpe mod afvikling. Fejø er en af Danmarks stærkeste øer med et godt brand og en aktiv befolkning. Vi opretter vores eget bibliotek, når kommunen lukker sit, og vi inviterer ind og afholder fællesspisning på skolen for alle generationer. Vi høster klapsalver fra danske erhvervsledere, når vi vinder CSR-prisen for Frivillighed, og når vores fødevarer præmieres.

Min pointe er, at det alt sammen ikke rykker nævneværdigt ved befolkningstallet, så længe der konstant er debat og usikkerhed om vores rammevilkår: fx færge og skole. Ingen unge vil flytte til en ø, hvis øen kun bebos af pensionister om få år.

Hvad vi de nye øboer have?

Brian Krøyer og jeg spurgte i efteråret, hvad der skulle til for, at børnefamilier ville flytte til Fejø. En af dem, der gerne ville flytte til, men som bliver væk, skrev følgende:

”Når politikerne truer med at lukke ø-skoler, forringe pasningsmuligheder, hæve færgepriser osv., så afskrækker man folk fra at flytte til de øer, som rent faktisk har potentialet til at tiltrække nye borgere.”

Hvem skal bo på øerne?

På småøerne ønsker vi ikke, at øerne kun bliver for dem, som er tæt på pensionsalderen, som dem vi ser på billedet. Ligesom vi heller ikke ønsker, at øerne kun skal befolkes af børnefamilier. Det skal være et både-og. Småøerne skal være helårssamfund for alle generationer, og det er derfor vi insisterer på, at der på de største småøer skal være mulighed for børnepasning og skolegang. Skoletilbud på øen medfører mange flere erhvervsaktive indbyggere. 70% af Fejøs pendlere er eller har været forældre til øskolebørn og var aldrig kommet til øen, hvis skolen havde været lukket. Derfor er det en dårlig forretning at lukke eller skabe usikkerhed om øskolen.

Hvad skal de leve af?

Traditionelt fremhæves turist- og fødevareerhvervene som det, man kan leve af på øerne. Men jeg mener man bør tænke bredere og også understøtte sociale virksomheder, flere offentlig-private partnerskaber og mikrovirksomheder. På Fejø har vi Karin, som har et bosted for mennesker med Prader Willi-syndromet, og som har 12 mennesker ansat. Og vi har Henrik og Merete med egne enmandsvirksomheder i den kreative branche. Og så er der alle pendlere. De er også vigtige, og flere af dem har jobs uden for hjemkommunen.

Hvad er løsningen?

Hvad er så løsningen? Øernes befolkningstal falder hvert år, og vi hænger fast med det alleryderste af neglene. Det er helt nødvendigt, at kursen ændres.

Øernes evindelige kamp med kommunerne skal høre op. Vi skal have de nødvendige rammebetingelser, så vi kan bruge vores energi på at skabe værdi ikke bare for os selv, men for hele Danmark. Når rammevilkårene er på plads, giver det mening at tænke i ressourcer, relationer og partnerskaber. Alle aktører skal i spil: Både civilsamfundet, erhvervslivet og det offentlige. Denne tendens ruller hen over landet i disse år, og vi skal bruge de samme greb på småøerne.

Vi skal væk fra tanken om, at verden kun består af kommunen og øen. Den mentale jernring omkring dette reducerede verdensbillede skal væk.

Småøerne er hvert eneste år er værter for landets fineste gæster, nemlig regentparret, men hvorfor inviterer vi ikke også andre og finder ud af, om vi kan bruge hinanden til noget?

Det kunne være repræsentanter fra et landsdækkende medie, et pengeinstitut, et universitet, en europæisk storby, en kendt forfatter... Jeg tror, der er mange erhvervsledere, kunstnere og

meningsdannere, der ville sige ja til at være medlem af et advisory board for en dansk småø. Som personer, der tænker, netværker og reagerer udviklingsorienteret på vegne af øen uden for øens grænser.

Det ville kunne skaffe mange gode kontakter, nye initiativer og arbejdspladser til øen.

Fremtiden

Vi skal ikke nødvendigvis være bange for fremtiden.

Øerne havde det godt i landbrugssamfundet, men led af tilbagegang i industrisamfundet. Nu er vi nået til videns- og meningssamfundet eller service- og oplevelsessamfundet. Det er godt for øerne. Vi skal bare udnytte de muligheder, der er, og det kræver, at vi sammen tør satse og prioritere positivt.

Vi skal heller ikke give op pga. urbanisering, globalisering og andre megatrends. Her er de mest kendte megatrends, men flere af dem kan faktisk være med til at støtte øernes udvikling. Og megatrends skaber modtrends, som vi skal udnytte til fordel for øerne.

Globaliseringen betyder, at jeg nu får besøg af tv-folk fra Japan i min have på Fejø. En udsendelse som blev vist for mellem 700.000 og 1 million japanere. Sådant et besøg er eksempel på, at hvad der er godt for den lille ø, også kan have positiv effekt for hele Danmark.

Sammenfatning

Jeg er overbevist om, at der på trods af urbaniseringen er mange danskere, der stadig har stadig lyst til at flytte ud på øerne og tiltrækkes af det, vi kan tilbyde. Men de bliver væk, hvis ikke vi får styr på de basale rammevilkår: færge, børnepasning, skole og ældrepleje. Skåltaler og skulderklap til øerne for deres engagement rækker ikke. Hvis der skal nye drifts-, ejer- eller organisationsformer til, så lad os opfinde dem sammen! Noget må der gøres!

Mine anbefalinger

1) Til øboerne

Fortsæt kampen, men tag også magten og initiativretten tilbage, overalt hvor det er nødvendigt.

Betragt øen som en virksomhed. Opret et advisory board med eksterne medlemmer, og knyt bånd til virksomheder, interesseorganisationer og udenørs ressourcepersoner. Find ud af, hvordan I **på øen** kan være med til at løse samfundsproblemer uden for øen.

2) Til kommunerne

I skal bakke op om øerne og sikre basal og sikker service og infrastruktur. Fortsætter den nuværende udvikling, bliver øerne ligeså udpinte som landdistrikterne på fastlandet, og til sidst vil de uddø. Småøerne

er en del af jer selv, og gør I ikke noget, så slår I os ihjel. Det er der ingen tvivl om. Så kommunerne SKAL lægge kursen om. Formulér en øpolitik sammen med øboerne og optræd som foregangskommuner, der ikke bare viser mod til at afvikle, men også tør vælge til og investere der, hvor de menneskelige og stedbundne ressourcer vitterlig findes.

3) Til Folketingets politikere

I skal hjælpe kommunerne og småøerne til at finde alternative måder at drive færger, øskoler osv. på, så tilflyttere kan være sikre på basal service, når de flytter ud. Øerne dør, hvis ikke det sker, og vi er i ellefte time. Der er et kæmpe potentiale på de danske småøer, som ingen rigtig har formået at udnytte, fordi det i dag er op til fattige kommuner at understøtte øerne. Se på os som de mønsterbrydere, vi er. Fortæl os og resten af Danmark, at der er brug for småøerne, og at vi som øboer og øvirksomheder kan spille en langt større rolle i fremtidens Danmark.

Afslutning

Mit sidste slide er et billede, der samler de ressourcer og værdier, som jeg forbinder med de danske småøer og min egen hverdag. Engagement, tryghed, fællesskaber, tillid og nærhed. Vi lever i en tid, hvor disse værdier efterspørges kraftigt af både borgere og offentlige myndigheder, og derfor er det at kaste barnet ud med badevandet, hvis resten af Danmark ikke understøtter småøernes styrker og potentialer.

At ville øerne det bedste og at sikre øerne gode rammevilkår er ikke det samme som at have en urealistisk drøm om, at den hele eller halve storby skal flytte tilbage på landet. Urbaniseringen er godt for storbyerne, men vi skal sikre, at den vækst, som urbaniseringen medfører, kommer hele landet til gavn, herunder småøerne.

Småøerne har noget betydningsfuldt at byde på. Vi har nogle lokalsamfund og et mindset, som resten af Danmark kan lære af, og vi vil gerne være pionerer og rollemodeller for samfundsudviklingen i Danmark. Så brug os.

Vi er små, men undervurder os ikke. Jeg er overbevist om, at småøer i balance kan være med til at sikre et Danmark i balance.

Tak for ordet!

Kirsten Sydendal, Fejø

E-mail: kirsten@sydendal.dk. M: 24 64 49 44.

FB: <https://www.facebook.com/kirsten.sydendal>

LinkedIn: <https://www.linkedin.com/profile/view?id=928127>